

WORKSHOP SYMPOSIUM EEN BREEKBAAR BESTAAN

WAT WERKT?

BEPERKTE BASISVAARDIGHEDEN, GEZONDHEID EN
STRUCTURELE GELDZORGEN

PROGRAMMA

- Voorstellen Pien van der Sanden Movisie en Manuela Hermens HAN
- Powerpoint presentatie;
 - Basisvaardigheden
 - Gezondheidsvaardigheden
 - Effect op financiën
 - Effect op gezondheid
- Tafelgesprek met ervaringsdeskundige taalambassadeurs
- Rob, Michel en Anneke
- Terugkoppeling

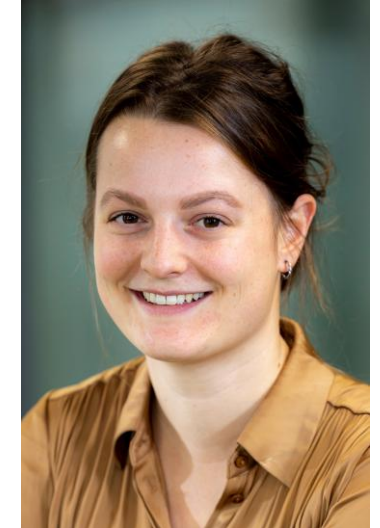
MANUELA HERMENS

- Mondhygiënist
- Docent opleiding HAN Mondzorgkunde
- Leergemeenschap laaggeletterdheid
- HAN Fair Health
- Wijkdocent interprofessioneel leren
- Professionals in opleiding leren herkennen en bespreekbaar maken van problematiek

PIEN VAN DER SANDEN

- Projectmedewerker bij Movisie
- Movisie: landelijke kennisinstituut voor aanpak sociale vraagstukken
- Bestaanszekerheid en waardevol werken
- Focusweek Armoede

Bepaalde basisvaardigheden en structurele geldzorgen

Veelbelovende aanpakken • Bronnenlijst •

Wat werkt bij de aanpak van armoede

Focusweek Armoede 2025

Armoede beter begrijpen, verrijk je kennis in vijf dagen

Een breekbaar bestaan: van zeker naar onzeker

ARMOEDE

- Na het betalen van vaste lasten (wonen, energie en basiszorg) is er te weinig geld over om andere basisbehoeften te betalen
- 3,1% van de Nederlanders (540.000 mensen)
- Maar: 1,2 miljoen zit hier net boven en heeft geen of weinig spaargeld!
- In Nijmegen: 4,0%

Een op de drie huishoudens heeft moeite met rondkomen!

Armoede en schulden | CBS

Rapport Geldzaken in de praktijk (2024) - Nibud

WAT ZIJN BASISVAARDIGHEDEN?

Het is belangrijk dat je goed kunt;

- lezen
- schrijven
- rekenen
- digitaal vaardig bent
- en weet hoe de samenleving werkt.

Dit heb je nodig om;

- onderwijs te volgen
- jezelf te ontwikkelen
- te werken
- mee te doen in de samenleving.

Begrip van cijfers kan bijvoorbeeld helpen om kosten juist in te schatten. En digitale vaardigheden zijn vaak nodig voor het aanvragen van voorzieningen. Zaken moeten steeds vaker digitaal geregeld worden.

BEPERKTE BASISVAARDIGHEDEN

Moeite hebben met

- Lezen
- Schrijven
- Rekenen
- Digitale vaardigheden ontbreken

1 op 5 mensen in Nederland heeft moeite met lezen, schrijven, rekenen of digitale vaardigheden

GELDZORGEN EN BASISVAARDIGHEDEN

- Mensen met onvoldoende basisvaardigheden leven ruim 2x zo vaak langdurig in armoede
- Mensen met onvoldoende basisvaardigheden zijn 3x zo vaak afhankelijk van een uitkering
- De helft van alle mensen in schuldhulpverlening is laaggeletterd

WAAROM AANDACHT HIERVOOR?

- Ontstaan van geldproblemen
- Minder inkomen en kansen
- Minder online meekomen
- Hoe meer problemen, hoe meer vaardigheden je nodig hebt

"Ik ben voor duizenden euro's opgelicht omdat ik niet kon lezen."

'Mijn opticien vroeg wat mijn maximale budget was. Maar dat woord ken ik niet, dus ik zei dat ik dat niet had. En toen kreeg ik een hele dure bril.'

(Ervaringsdeskundige Ervaringsraad)

GEZONDHEIDSVAARDIGHEDEN

- Ongeveer een op de **drie Nederlanders (35%)** heeft moeite met **het vinden, begrijpen en beoordelen van gezondheidsinformatie**.
- Voor hen is **de zorg te ingewikkeld**. Mensen voor wie de zorg te ingewikkeld is geworden, belanden vaker op de spoedeisende hulp of in een ziekenhuisopname.
- Bijna één op de vijf volwassenen Nederland heeft **moeite met digitale zorg**.
- Als je moeite hebt met lezen, schrijven en/of rekenen, is de kans ook groter dat je moeite hebt met digitale zaken.

GEZONDHEIDSVAAARDIGHEDEN

Mensen die laaggeletterd zijn en mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden hebben moeite om informatie over ziekte en gezondheid

- te vinden,
- te begrijpen
- en toe te passen

WAAR KUN JE REKENING MEE HOUDEN?

Bij geldzorgen en moeite met basisvaardigheden:

- Oog voor basisvaardigheden: kun je het herkennen? En hoe ga je in gesprek?
- Heldere communicatie: hoe kan het eenvoudiger?
- Omgaan met emoties als schaamte: rekening houden met emoties
- Een stress-sensitieve benadering: rekening houden met langdurige stress en overlevingsstand
- Het belang van ervaringsdeskundigen: sluit aan bij hun behoefte en maak gebruik van hun kennis
- Een integraal lesaanbod en hulp op een laagdrempelige plek: sluit aan bij behoeften!

OOG VOOR BASISVAARDIGHEDEN

Herken de signalen. Zoals:

- Niet meelezen bij uitleg van een folder of tekst op een scherm
- Uitvluchten zoeken zoals 'bril vergeten' of 'dat formulier vul ik later wel in'
- Hulp vragen bij het gebruik van DigiD
- Niet mobiel bankieren
- Geen e-mailadres hebben
- Veel te vroeg of te laat komen
- Moeite hebben met apps

Let op: Signalen kunnen overeenkomen met signalen van mensen die langdurig in stress leven door geldproblemen

BESPREEKBAAR MAKEN

1. Creëer vertrouwen

- Heb oprechte belangstelling
- Wees goed op de hoogte
- Zeg afspraken niet zomaar af

2. Zorg voor een vertrouwde en veilige omgeving

- Heb een een-op-een gesprek
- Neem de tijd voor iemand
- Heb volledige aandacht voor degene die tegenover je zit

3. Wees altijd respectvol

- Oordeel niet
- Ga uit van wat iemand wel kan
- Stel iemand op zijn gemak

HELDERE COMMUNICATIE

In alle lagen van de organisatie!

En draai het om: hoe kan het eenvoudiger?

Tips voor tekst:

- Minder onderwerpen in één keer behandelen
- Eenvoudigere woorden gebruiken
- Tekst een duidelijke indeling geven
- Afbeeldingen gebruiken om de tekst te ondersteunen
- MAST: Makkelijk, Aantrekkelijk, Sociaal en Tijdsgebonden
- Duidelijk maken wat de gevraagde actie is
- Informatie die nu nog niet relevant is weglaten
- Een telefoonnummer op brieven en websites, dat je kan bellen als je een vraag hebt
- Websites en apps samen met de gebruikers ontwikkelen
- Follow-up: check met een open vraag of iemand het begrepen heeft

OMGAAN MET EMOTIES ALS SCHAAMTE

- Gevoelens van schaamte en tekort schieten worden versterkt
- Vragen om hulp wordt uitgesteld
- Open relatie tussen hulpverlener en inwoner is belangrijk: oordeel niet!
- Outreachende aanpak om te voorkomen dat hulp te laat komt

DE ROL VAN STRESS EN DE IMPACT VAN GELDZORGEN

- Mensen in armoede of met schulden zijn bezig met overleven. Stress speelt een grote rol.
- Veel overeenkomsten tussen gedrag als gevolg van financiële stress en als gevolg van moeite met basisvaardigheden.

Wendy legt uit dat geldstress veel invloed had op haar basisvaardigheden. Waar ze voorheen brieven begreep en de boekhouding deed, lukte het door geldstress niet meer om brieven te begrijpen en schulden op een rij te zetten. Wendy kwam in een overlevingsstand. Ze ging automatisch de dingen doen die moesten gebeuren. 'Ik deed dat zonder gevoel. Als ik een rekening niet kon betalen, kreeg ik fysieke pijn. Mijn lichaam reageerde op de stress.' Lees [hier](#) het hele verhaal van Wendy

MET ELKAAR IN GESPREK

3 tafels met ervaringsdeskundigen: Rob, Michel en Anneke

Schrijf per persoon in steekwoorden op grote flap – 5 minuten

- Wat wist je al?
- Wat ben je nu te weten gekomen?
- Waar ben je nieuwsgierig naar?
- Hoe bekwaam ben je om de signalen te herkennen en te bespreken?

Ga vervolgens samen met je groepje hierover in gesprek. Samen met de ervaringsdeskundigen.

- Welke ervaringen en ideeën hebben zij?

AFRONDING

- Wat neem je mee naar huis?
- Waar ga je mee aan de slag?
- Wat heb je nodig?

REFERENTIES

- Informatie over Laaggeletterdheid in Nederland | Stichting Lezen en Schrijven
- Gezondheid en kwaliteit van zorg voor iedereen - Pharos
- de Alliantie Gezondheidsvaardigheden
- Goed plan: mondzorg in het basispakket van de zorgverzekering - De Correspondent
- Dokters van de Wereld | Help ons de politieke druk opvoeren!
- Krijg ik tandartskosten vergoed? | Rijksoverheid.nl
- NTVT impact van armoede op mondgezondheid juli 2025.pdf
- Leergemeenschap Laaggeletterdheid van de HAN maakt verschil
- https://libguides.studiecentra.han.nl/Laaggeletterdheid?_gl=1*1y10lvu*_gcl_au*MTQ2OTc0MDEwMy4xNzU3NDZAzNzA4*_ga*MzAxMjU3MjY5LjE3MDcxMzUzMDE.*_ga_N7CTF0JCN6*czE3NTkyMzYyMDMkbzQ5MyRnMCR0MTc1OTIzNjIzNCRqMjkkbDAkaDM1NTI5ODk0OQ..
- Sociaal - Fair Health: Samen gezondheidsverschillen verkleinen
- Steffie helpt je verder!
- Armoede en schulden | CBS
- Rapport Geldzaken in de praktijk (2024) - Nibud
- Beperkte basisvaardigheden en structurele geldzorgen | Movisie
- Wat werkt bij de aanpak van armoede | Movisie
- Focusweek Armoede 2025 | Movisie
- Kijktip: Film: De Ervaringsraad - YouTube